

Piispainkokous / 08.09.2015

6 §

<2011-00414>

Virsikirjan lisävihkohanke suomeksi ja ruotsiksi; Tilläggshäfte till psalmboken på finska och svenska

Esittelijä: Jyri Komulainen

Kirkolliskokouksen käsikirjavalio kunta on pyytänyt 1.9.2015 piispainkokoukselta KJ 20:4 mukaista lausuntoa muutoksista, joita valio kunta harkitsee tekevänsä kirkkohallituksen 11.11.2014 hyväksymään esitykseen virsikirjan lisävihkoksi. Mainitut muutokset on koottu erilliseen muistioon, joka toimitettiin piispainkokouksen kansliaan lausuntopyynnön liitteenä ja joka jaettiin kanslian toimesta ensi tilassa myös piispainkokouksen jäsenille.

Koska piispainkokous antoi istunnossaan 13.–14.4.2015 kirkolliskokoukselle seikkaperäisen lausunnon virsikirjan lisävihkomateriaalista, liitteenä olevassa lausuntoluonnoksessa keskitytään vain käsikirjavalio kunnan ilmoittamiin muutoksiin.

Lausuntoluonnoksen laatimisessa on hyödynnetty työryhmää, jonka piispainkokous asetti joulukuussa 2014 laatimaan piispainkokouksen aiemman asiaa koskevan lausunnon ja jossa jäseninä olivat piispa Björn Vikström (pj.), piispa Kaarlo Kalliala, asessori Marja Heltelä, asessori Robert Lemberg, kanttori Katarina Engström, kanttori Vera Tollander, piispainkokouksen pääsihteeri Jyri Komulainen ja piispainkokouksen teologinen sihteeri Anna-Kaisa Inkala (siht.).

Lisätiedot: Jyri Komulainen, puh. (09) 1802 491

Käsittely; Behandling:

Esittelijän esitys virsikirjan lisävihkoa koskevaksi lausuntoluonnokseksi jaettiin kokouksen alussa pöydälle.

Yksityiskohtaisen käsittelyn yhteydessä piispa Häkkinen esitti piispa Peuran kannattamana, että väliotsikon ”Ruotsinkielinen lisävihko” alta poistetaan ensimmäinen kappale, joka koski ruotsinkielisen lisävihkon virttä numero 20 ja joka esittelijän esityksessä kuului seuraavasti: ”20: Käsikirjavalio kunta esittää perustevalio kunnan lausunnon perusteella, että virsi poistetaan, koska siinä ei ole juurikaan eksplisiittistä kristillistä käsitteistöä. Virsi sisältää kuitenkin lastenvirtenä sellaista leikkimielistä luomakunnan ylistämistä, mihin löytyy monia raamatullisia esikuvia, joten piispainkokouksen mielestä sillä on paikkansa

uudentyyppistä materiaalia kokeilevassa virsikirjan lisävihkossa.”

Asiasta äänestettiin. Esittelijän esityksen puolesta äänestivät ”jaa” arkkipiispa Mäkinen, piispat Vikström, Kalliala ja Luoma sekä asessorit Öhman, Kortelainen, Holma ja Heltelä. Piispa Häkkisen vastaesityksen puolesta äänestivät ”ei” piispat Salmi, Peura, Repo, Häkkinen, Askola ja Jolkkonen, kenttäpiispa Särkiö sekä asessorit Ruotsalo, Särkiö, Tirola ja Vihko. Piispa Häkkisen esitys tuli hyväksytyksi näin ollen äänin 8-11 ja kyseinen kappale poistettiin lausunnosta.

Päätösehdotus; Beslutsförslag:

Hyväksytään liitteenä oleva lausunto kirkolliskokoukselle.;
Biskopsmötet godkänner enligt bilaga utlåtandet till kyrkomötet.

Päätös; Beslut:

Hyväksyttiin päätösehdotus.;
Beslutsförslaget godkändes.

Toimenpiteet; Åtgärder:

Lausunto 3/2015 kirkolliskokouksen käsikirjavalioikunnalle.;
Utlåtande 3/2015 (på finska) till kyrkomötets handboksutskott.

Liite; Bilaga (på finska):

Piispainkokouksen lausunto 3/2015 kirkolliskokoukselle

Asian tausta

Kirkolliskokouksen käsikirjavalioikunta on pyytänyt 1.9.2015 piispainkokoukselta KJ 20:4 edellyttämää lausuntoa muutoksista, joita se harkitsee kirkkohallituksen 11.11.2014 hyväksymään esitykseen virsikirjan lisävihkoksi. Mainitut muutokset on koottu erilliseen muistioon, joka on toimitettu lausuntopyynnön liitteenä ja joka on myös jaettu piispainkokouksen jäsenille.

Koska piispainkokous antoi istunnossaan 13.–14.4.2015 kirkolliskokoukselle perusteellisen lausunnon virsikirjan lisävihkomateriaalista, käsillä olevassa lausunnossa keskitytään käsikirjavalioikunnan ilmoittamiin muutoksiin.

Keskeisimmät huomiot

Piispainkokous kiinnittää huomiota siihen, että käsikirjavalioikunta on huomionnut piispainkokouksen asiaa koskevassa aiemmassa lausunnossaan esittämiä toiveita. Piispainkokouksen ohessa käsikirjavalioikunnan työskentelyyn on vaikuttanut myös perustevalioikunnan lausunto, jonka näkökulmia on yhtä lailla otettu huomioon.

Käsikirjavalioikunnan työskentelyssä enimmät muutosehdotukset näyttäisivät kohdistuneen ruotsinkieliseen lisävihkoon.

Mainittujen lausuntojen sekä käsikirjavalioikunnan oman harkinnan perusteella lisävihkomateriaalin ollaan nyt tekemässä seuraavan kaltaisia muutoksia:

- Lisävihkosta jätetään pois joitakin virsiä – sellaisiakin, jotka piispainkokouksen mielestä olisivat voineet jäädä (mm. suomenkielisen lisävihkoesityksen nro 928, ruotsinkielisen nrot 20, 26, 71).
- Lisävihkoihin tehdään piispainkokouksen ja perustevalioikunnan lausuntojen perusteella muutosehdotuksia (esim. suomenkielisen lisävihkoesityksen nrot 902, 916, 938, 948, 967, 971, 974, 975, ruotsinkielisen nro 22, 108, 114). Nämä muutokset piispainkokouksen mielestä useimmissa tapauksissa opillisesti terävöittävät materiaalia ja parantavat käytettävyyttä.
- Lisävihkoon otetaan myös muutama uusi säkeistö tai sävelmä (esim. suomenkielisen lisävihkoesityksen nro 959, 963, ruotsinkielisen nro 19).
- Käsikirjavalioikunta ei tee varsinaisia uusia virsiehdotuksia. Se esittää kuitenkin piispainkokouksen lausunnon mukaisesti, että ruotsinkieliseen lisävihkoon otetaan poistettavien virsien 93 ja 128 tilalle Nuorten kirkkopäivien ehdottamat kaksi laulua ”Steg för steg” ja ”Rätt till liv”.

Muutamassa kohdassa käsikirjavalioikunnan kanta poikkeaa perustevalioikunnan kannasta (esim. suomenkielisen lisävihkoesityksen nrot 940, 957, ruotsinkielisen nrot 23, 24) mutta myös piispainkokouksen kannasta. Tämän johdosta piispainkokous haluaa lausua vielä seuraavaa yksittäisistä virsistä:

Suomenkielinen lisävihko

- 916 ”Maailman kaikki rukoukset poimit”: Piispainkokous päättyi aiemmassa lausunnossaan esittämään, että virren ottamista lisävihkoon vielä harkittaisiin, koska se on teologisesti monitulkintainen. Nyt tehty muutosesitys 3. säkeistöön selventää kuitenkin virren opillista sisältöä ja vastaa käsikirjavalioikunnan mukaan käännökseenä tarkemmin alkuperäistä ruotsinkielistä versiota.
- 925: Piispainkokous esitti virttä poistettavaksi tai vaihtoehtoisesti a- ja b-sävelmien vaihtamista keskenään. Ehdotuksessa on lisätty a-sävelmäksi ruotsinkielisen lisävihkon virren sävelmä 114, b-sävelmäksi Erkki

Tuppuraisen sävelmä ja c-sävelmäksi Jyrki Linjaman sävelmä. Tämä on piispainkokouksen mukaan mahdollinen ratkaisu.

- 930: Käsikirjavalioikunta on perustevaliokunnan lausunnon perusteella pyytänyt virren sanoittajaa muuttamaan lauseen ”Teetkö uuden liiton aina kun joku syntyy”. Perustevaliokunnan mielestä lause on merkitykseltään epäselvä, koska kirkollisessa kielessä uusi liitto viittaa ”Kristuksen ristinuhrillaan solmimaan kertakaikkiseen liittoon”. Piispainkokous kuitenkin huomauttaa, että patristisella ajalla (esim. Irenaeus) vallitsi vahva tietoisuus Jumalan ihmiskunnan kanssa tekemistä liitoista, jotka edelsivät Abrahamin sekä Mooseksen kanssa tehtyjä liittoja sekä Jumalan inkarnaatiota Kristuksessa, jossa aikaisemmat liitot huipistuvat. Pohjana on Raamattu, jonka mukaan Jumala solmi koko ihmiskuntaa koskevan liiton Nooan kanssa (ks. 1 Moos. 9: 8–10) ja jossa myös maailman luominen itsessään nähdään liittona (ks. Jer. 33:20–26). Näin ollen virsirunoilijan pohdinta uudesta liitosta, joka Jumala tekee jokaisen syntymän eli luomisen uuden ihmeen yhteydessä, kytkeytyy sisällöllisesti raamatulliseen ja patristiseen aineistoon. Siksi ei ole mitään teologista syytä pyytää – kuten käsikirjavalioikunta näyttäisi esittävän – tekstintekijältä uutta muotoilua, jossa ”ajatus liiton muodostumisesta liitetään selvemmin kasteeseen”. Päinvastoin tekstin soljuvuus saattaisi kärsiä tarpeettomasta uudistuksesta. Samalla menetettäisiin kytkös meillä kenties unohdettuun, mutta uudemmassa teologiassa esiin nostettuun ajatukseen Jumalan liitoista ihmiskunnan kanssa.

Ruotsinkielinen lisävihko

- 26: Käsikirjavalioikunta esittää, että virsi poistetaan, koska siinä viitataan Jumalaan lähinnä vain kahdella sanalla (Du, Dig), minkä takia virsi jää ohueksi. Piispainkokous esittää kuitenkin yhä harkittavan, että ilmaisultaan uudenlainen virsi olisi mukana kokeilevassa lisävihkossa.

- 45: Käsikirjavalioikunta ehdottaa perustevaliokunnan lausuntoon nojautuen, että ekumeenisena valintana mukaan otettu Maria-aiheinen virsi poistetaan. Piispainkokous ei edelleenkään näe teologista estettä ottaa kirkkojen yhteiseen hengelliseen perinteeseen liittyvää virttä mukaan lisävihkoon, varsinkin kun lisävihkon tarkoitus on kokeilla uudentyyppistä aineistoa.

- 85: Käsikirjavalioikunta ehdottaa tämän vihkivirren poisjättämistä teologialtaan kevyenä tai monitulkintaisena. Piispainkokous ei edelleenkään näe erityistä syytä jättää virttä pois lisävihkosta.

- 140: Piispainkokous ehdotti, että virren 3. säkeistöä harkittaisiin jätettäväksi pois, sillä siinä esiintyvä ajatus jumalanpelosta saattaa jäädä nykyihmiselle vieraaksi. Käsikirjavalioikunta kannattaa kuitenkin virren säilyttämistä kokonaisuutena.

Päätteeksi piispainkokous viittaa aiempaan huomioonsa lisävihkon korkeista sävellajeista ja pitää siksi hyvänä, että käsikirjavalioikunta on päätenyt esittämään useiden virsien sävellajien alentamista.